

DIÁKOLDAL

2. SZÁMOKBÓL KÉPET

Ország	Banán	Ország	Banán
India	16,8 millió tonna	Kína	6,4 millió tonna
Brazília	6,7 millió tonna	Ecuador	5,9 millió tonna
Fülöp-szigetek	5,8 millió tonna	Indonézia	4,5 millió tonna
Costa-Rica	2,2 millió tonna	Mexikó	2,0 millió tonna
Thaiföld	2,0 millió tonna	Kolumbia	1,6 millió tonna
Burundi	1,6 millió tonna	más országok	?
		a világon összesen terem	72,5 millió tonna

3. MI A ROSSZ A BANÁNBAN?

A banán útja

Ültetvény

A közép-amerikai banán-ültetvények akár 100 négyzetkilométeresek is lehetnek. A Cavendish banán kilenc hónapig nő, még zölden, 80 kilós fürtökben szüretelik. Ezeket kézzel helyi csomagolóraktárakba szállítják. A maximális hatékonyság érdekében a szüretelőket általában darabbérben fizetik, – a túlhajtott munka gyakran jelentős egészségügyi problémákat okoz.

Milyen problémákat okoz a túlhajtott szüretelés?

Csomagolás

Itt a banánokat kisebb fürtökre osztják, megmossák, csomagolják és dobozolják – főleg női munkások. Minden olyan banánra kiselejteznek, ami nem felel meg a szigorú, a szupermarketek által előírt „kozmetikai” előírásoknak. Az ENSZ Élelmezési és Mezőgazdaság Szervezete (FAO) becslése szerint a teljes banántermés 30-40%-át minősítik „nem elfogadhatónak” kisebb foltok vagy egyéb hibák miatt.

Milyen hibák miatt minősítik nem elfogadhatónak a banánt csomagoláskor?

Exportőrök – Szállítás

A dobozokat közúton vagy vasúton kikötőbe szállítják, ahonnan az érés megakadályozása érdekében magas energiafogyasztású hűtőegységekben szállítják tovább. Egy 2007 márciusában európai akadémikusok által közzétett jelentés becslése szerint a tengeri áruszállítás – ami a világkereskedelem összes szállításának 90%-át teszi ki – a globális szén-dioxid-kibocsátás 5%-áért felelős.

Milyen a hűtőegységek fogyasztása a szállítás során?

Importőrök

Megérkezés után speciális raktárakban a banánt egy etilén nevű vegyi anyag használatával és a hőmérséklet fokozatos emelésével mesterségesen érlelik.

Mivel érlelik a banánt?

Kereskedők

A banánt ezután – elsősorban közúton – közvetlenül kereskedőkhöz vagy nagykereskedőkhöz szállítják, akik a kisebb boltokat és piacokat látják el. 2002-ben az élelmiszerszállítás Nagy-Britanniában a tehergépkocsis szállítás 25%-át és a teljes brit szén-dioxid-kibocsátás 1,8%-át tette ki.

Fogyasztó

A lánc végén a fogyasztó áll, aki vásárlásával szavazhat a kizsákmányolás-mentes termékre, ha „méltányosan” forgalmazott banánt vásárol.

Szavaz-e a fogyasztó vásárláskor? Hogyan?

Merre tovább?

Ha a kereskedők egy termékkel kapcsolatosan a fogyasztói költségek megváltozását tapasztalják, annak azonnali és jelentős hatása lesz a beszállítókra. Emiatt, ha a fogyasztók kizárólag méltányos kereskedelemről származó (fair trade) banán vásárlása mellett kötelezik el magukat, az igény végigmegy a beszerzési láncban, és jobb, a fair trade által tanúsított körülményeket eredményez az ültetvényeken dolgozók számára.

Kiknek a megélhetését biztosítja a fair – igazságos ár?

Jelenleg a fair trade termékek nem érhetőek el mindenhol. Több kereskedő azért tartja ezeket, hogy az „etikus piacból” is tőkét kovácsolhasson. A legújabb fejlemények azonban bizonyítják a fogyasztói igények hatalmát: az öt legnagyobb brit szupermarket-láncból kettő már kizárólag fair trade banánt kínál. A független beszállítóktól származó fair trade banán már a brit banánpiac 20%-át teszi ki, ez több mint 5 millió kisgazda és munkás „megélhetést fedező bérét” biztosítja világszerte.

Hány brit szupermarket-lánc kínál kizárólag fair trade (méltányosan forgalmazott) banánt?

A biobanán

A biobanán választása is etikus döntésnek bizonyulhat. Bár a biominősítés nem a társadalmi felelősségvállalás jele, a bioültetvények igazi megoldást, alternatívát kínálnak az intenzív monokultúrák erős környezetromboló hatására. A világ banánexportjának jelenleg 2%-a bio. Biobanánt elsősorban Ecuadorban, Peruban és a Dominikai Köztársaságban termelnek.

Mire jelent megoldást a bioültetvény? Etikus döntés-e a biobanán választása?

Élelmiszer

Bár a banán mint kereskedelmi áru nagyobb fokú iparosításon esett át, mint bármely más mezőgazdasági exportcikk, csak idő kérdése, hogy a kávé, a kakaó, a tea és a cukor hasonló sorsra jusson. De az figyelemre méltó, hogy a trópusok exportbevételének 85%-át biztosító öt termény egyike sem tartozik az alapvető élelmiszerek közé.

Ami még ennél is figyelemre méltóbb – ráadásul kissé nyugtalanító –, hogy ezeket a fejlődő országokat, a világ legszegényebb vidéki lakosságának otthonait, arra ösztönözték, hogy legtermékenyebb mezőgazdasági területeiket a nyugati luxuscikkek termesztésének szenteljék.

Alapvető élelmiszer-e a banán, a kávé, a kakaó, a tea és a cukor?